Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Eduskunta
Ulkoasiainvaliokunta

Lausunto
8.11.2021



**ASIA: VNS 5/2021 VP KEHITYSPOLITIIKAN YLIVAALIKAUTINEN SELONTEKO**

Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM) pitää selontekoa kaikkinensa hyvänä ja arvostaa sen laajaa ja osallistavaa valmistelua. Suomalaisen kehityspolitiikan ja -yhteistyön pitkäjänteisyyden vahvistaminen on tärkeä päämäärä. Selonteko on ansiokkaasti määritellyt kehityspolitiikan tavoitealueet Suomen tunnistettujen vahvuusalueiden mukaisesti. Viidestä päätavoitealueesta työ- ja elinkeinoministeriön toimintakenttään nivoutuvat erityisesti ”kestävä talous ja ihmisarvoinen työ” sekä ”ilmastonmuutosta, luonnon monimuotoisuutta sekä luonnonvarojen kestävä hallinta ja käyttö”.

TEM tukee vahvasti selonteon linjausta edistää kestävän talouden tavoitteen alla **vastuullista yritystoimintaa ja ihmisarvoista työtä kehittyvissä maissa**. TEM:n näkökulmasta työelämän oikeudet ja työmarkkinoiden inklusiivisuus ovat keskeisessä asemassa Agenda 2030 -tavoitteiden ja **ihmisarvoisen työn** edistämisessä. Työelämä ja työmarkkinat ovat käymässä läpi suurta globaalia rakennemuutosta. Vastattaessa uusiin haasteisiin osaamisen merkitys korostuu.

Kansainvälisen työjärjestön (ILO) ihmisarvoisen työn agendaa sekä vastuullisen liiketoiminnan edellytyksiä tulee edistää globaalisti. EU:ssa, YK-järjestelmässä ja muussa monenkeskisessä yhteistyössä tulee panostaa eriarvoisuutta vähentäviin ja ihmisarvoista työtä edistäviin toimiin erityisesti työ-, kehitys- ja kauppapolitiikassa. Samalla tulee edistää toimenpiteitä, joilla parannetaan kestävän liiketoiminnan ja investointien edellytyksiä sekä yritystoiminnan vastuullisuutta.

**Ilmastonmuutosta, luonnon monimuotoisuutta sekä luonnonvarojen kestävää käyttöä koskevan tavoitealueen** alla on paljon aloja, joilla elinkeinopolitiikka sekä toisaalta elinkeinoelämän osaaminen ja intressit kohtaavat hyvin kehityspolitiikan. Näitä ovat esimerkiksi energiasektori ja kiertotalousratkaisut, vesi- ja meteorologiasektori, ruoka- ja terveysala sekä digitalisaatio laajasti. TEM pitää myös arvostettavana, että ilmastonmuutosta ja luonnon monimuotoisuutta tarkastellaan selonteossa kokonaisuutena. Luontokato on nouseva teema, jossa on olennaista myös yritysten roolin ja osaamisen tunnistaminen sekä yritysten tietoisuuden kasvattaminen.

Se, että Suomi tukee pitkäjänteisesti ilmastonmuutoksen hillintää, ilmastonmuutokseen sopeutumista sekä vähäpäästöistä ja ilmastokestävää kehitystä ja luonnon monimuotoisuuden suojelua kehittyvissä maissa, nä-

kyy kehityspolitiikan lisäksi yritysrahoituksessa mukaan lukien **vienninrahoituksessa** ja valtioiden erityisrahoitus- ja vientitakuulaitosten kuten Suomessa Finnvera Oyj:n toiminnassa. Finnverassa rahoitustoiminnan ympäristö- ja sosiaalisten riskien hallinnan politiikka pohjautuu YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskeviin periaatteisiin sekä OECD:n suositukseen ympäristö- ja sosiaalisten asioiden huomioimisesta vientitakuu- ja vientiluottotoiminnassa.

Vienninrahoitus on osa elinkeinopoliittista instrumenttivalikoimaa, mikä on näkynyt viime aikoina ilmastokysymysten nopeassa nousussa vientiluottokeskusteluihin. OECD-neuvotteluissa päästiin neuvottelutulokseen 20.10.2021, jossa hiilivoimaloiden vientirahoitus lähtökohtaisesti (tietyin poikkeuksin) kielletään. Tämä tulee osaksi EU-lainsäädäntöä todennäköisesti nopeasti. Seuraavaksi rahoituskieltoa laajennetaan myös muihin fossiilisiin polttoaineisiin, minkä lisäksi vienninrahoituksen OECD-neuvotteluissa pyritään paremmin määrittämään vihreitä hankkeita, jotta elinkelpoisille hankkeille voitaisiin antaa kannusteita esimerkiksi alempien takuumaksujen muodossa.

TEM:n näkemyksen mukaan vienninrahoituksen painopisteet lähenevät tulevaisuudessa kehitysrahoituksen kanssa, erityisesti Afrikan mantereella sekä muilla kehittyvillä alueilla keskittyen kestäviin, ilmastonmuutoksen hillintää edistäviin ratkaisuihin. Valtioneuvoston Afrikka-strategian mukaisesti Finnveran tavoitteena on aiempaa proaktiivisemmin vastata suomalaisten yritysten mahdollisesti kasvaviin takuutarpeisiin vientikauppojen suuntautuessa Afrikan mantereelle. Työ- ja elinkeinoministeriössä sekä Finnverassa nähdään, että suomalaisilla yrityksillä on nousevaa vientipotentiaalia ja kestäviä ratkaisuja erityisesti kiertotalouden ja ilmastonmuutoksen hillinnän hankkeisiin.

TEM kiittää yleisesti myös entistä **vahvempaa innovaatioiden roolin huomiointia** kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamiseksi. Viime vuosina kestävän kehityksen haasteisiin keskittyvään innovaatiotoimintaan on Suomessa panostettu vahvasti niin tukemalla esimerkiksi UN Global Pulse (aikaisemmin UNTIL) –innovaatiohubin kuin tuoreimpana Unicefin eräiden muiden innovaatiotoimintojen sijoittumista Suomeen. **Kansallinen innovaatiorahoitus** Business Finlandin kautta suuntaa myös vahvasti kestävän kehityksen innovaatioiden syntymisen ja skaalautumisen tukeen. Ajankohtaisena asiana Suomen kestävän kasvun ohjelmalla eli RRF-rahoituksella on tärkeä vivuttaa yksityisiä investointeja esimerkiksi tuotteiden luomiseen globaalisti kasvavaan puhtaiden energiateknologioiden kysyntään.

TEM on erittäin tyytyväinen selonteon kumppanuusajatteluun ja erityisesti **yritysten ja tutkimuslaitosten myönteisen roolin vahvaan huomiointiin**. Kestävän kehityksen mukaiset innovaatiot ja liiketoiminta ovat kasvattaneet viime vuosina jatkuvasti merkitystään myös suomalaisten yritysten agendalla. Yrityksillä on kiinnostusta tarjota ratkaisujaan hankkeisiin, joissa on osana kehitysrahoitusta. Tutkimuslaitoksista esimerkiksi TEM:n hallinnonalalla toimiva geologian tutkimuskeskus GTK on aktiivisesti osallistunut kehitysyhteistyöhankkeisiin, ja kestävä mineraalivarojen hallinta on teemana selonteossa huomioitukin.

TEM ja sen alainen innovaatiorahoittaja Business Finland (BF) ovat tehneet pitkäjänteistä yhteistyötä Ulkoministeriön kanssa uudenlaisten rahoitus- ja palvelumallien rakentamiseksi. Tällä hetkellä erityisesti BF:n **De-**

**veloping Markets Platform** –alusta tukee suomalaisten yritysten kehittyviin maihin suuntautuvaa liiketoimintaa sekä vahvistaa suomalaista osallistumista kansainvälisten rahoituslaitosten kilpailutuksiin.

On kuitenkin hyvä huomata, että **yksityisen sektorin toimijoiden markkinoille pääsyn tueksi** tarvitaan edelleen strategista ja kokonaisvaltaista valmistelua. Suomalaisten yritysten läsnäolo kehitysmaiden markkinoilla sekä pääsy YK:n ja kansainvälisten rahoituslaitosten hankintoihin on suhteellisen vähäistä verrokkimaihin nähden. Näille markkinoille ja hankintoihin pääsyn prosessit ovat pitkiä ja vaativat yrityksiltä aikaa sekä resursseja. Tueksi tarvitaan yritysten perehdyttämistä, ekosysteemien ja konsortioiden rakentamista kotimaassa sekä Team Finland –verkoston henkilöresursseja kehitysmaissa sijaitsevissa suurlähetystöissä ja muissa toimipisteissä mukaan lukien esimerkiksi kansainvälisissä kehityspankeissa. Myös rahoituspolun mahdolliset aukot ja haasteet olemassa olevien instrumenttien hyödyntämisessä vaativat toimia, mihin onkin tartuttu hallitusohjelmaan kuuluvan viennin ja kansainvälisen kasvun ohjelman yhtenä toimenpiteenä. Kiinnostava kysymys lienee myös, tuoko kansallisiin osaamisvahvuuksiin perustuvien tavoitealueiden nimeäminen jotain muutoksia Suomen panostuksiin eri rahoituslaitoksiin.

Selonteko nostaa aiheellisesti esiin relevanttien kansallisten ja kansainvälisten rahavirtojen suuntaamisen kestävän kehityksen tavoitteiden tukemiseen varsinaista kehitysyhteistyörahoitusta laajemmin. Todetaan, että Suomi **vahvistaa kestävän kehityksen rahoituspohjaa edistämällä yksityisten rahoittajien mukaantuloa** hankkeiden rahoittamiseen. Suomalaisia ja ulkomaisia toimijoita kannustetaan luomaan innovatiivisia rahoitusekosysteemejä ja osallistumaan vaikuttavuusinvestointeihin kestävän kehityksen tueksi.

Työ- ja elinkeinoministeriö on tukenut ja pyrkii toteuttamaan mainittuja tavoitteita mm. selvittämällä ja tukemalla kiertotalouden ekosysteemejä sekä kehittämällä **SDG-rahoitusratkaisuja**. TEM koordinoi parhaillaan Euroopan komission rahoittamaa Kestävän rahoituksen ekosysteemihanketta, jossa neljän pilottiekosysteemin avulla etsitään konkreettisia keinoja vauhdittaa kestävän rahoituksen ratkaisuja. Näitä ovat merituulivoiman ja kestävän proteiinituotannon skaalaaminen Suomessa sekä ilmastoälykkäiden vesiratkaisujen ja ammatillisen koulutusviennin edistäminen.

TEM:n yhteydessä toimiva **vaikuttavuusinvestoimisen osaamiskeskuksen (VASO)** tärkein tehtävä on auttaa julkishallinnon toimijoita vaikutusten eli lopputuloksen hankinnassa. Osaamiskeskus toimii myös yhteistyössä muiden vaikuttavuusinvestoimisen keskeisten toimijoiden, kuten sijoittajien ja palveluntuottajien, kanssa vaikuttavuusinvestoimisen koko markkinan kasvattamiseksi. Syksyllä Suomeen perustettu **YK:n Innovative Finance Hub**, UM:n ja TEM:n edustajat ovat käynnistäneet keskusteluyhteyden vaikuttavuusinvestoimisesta. TEM:n hallinnonalaan kuuluu myös vuonna 2020 perustettu **Ilmastorahasto**. Ilmastorahaston toiminta keskittyy ilmastonmuutoksen torjuntaan, teollisuuden vähähiilisyyden vauhdittamiseen ja digitalisaation edistämiseen. Tavoitteena on kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen, luonnonvarojen käytön tehostaminen ja luonnon monimuotoisuuden edistäminen.

Työ- ja elinkeinoministeriö ja sen alainen hallinto osallistuu aktiivisesti kehityspoliittisen selonteon toteutukseen omalla toimialallaan hyvässä yhteistyössä ulkoministeriön ja koko valtioneuvoston sekä elinkeinoelämän kanssa.

Erityisasiantuntija Riikka Astala

Jakelu Ulkoasiainvaliokunta

Tiedoksi (TEM)
Sampsa Nissinen
Mari Hakkarainen
Leena Pentikäinen
Mika Honkanen
Mia Hurtta
Päivi Kantanen
Linda Piirto
Tiina Ingman
Jyrki Orpana
Sari Tasa
Ilona Lundström
Raimo Luoma